Ч. 107 (12.763). Львів, субота 16. травня 1931. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-24.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Банкроцтво одного банку.

Львів, 14. травня 1931.

Здавалось би, що банкроцтво якогось банку, або — делікатніше кажучи — „труднощі при виплаті дивіденд", це така звичайна, майже буденна поява в нинішніх часах дефіцитового бюджету й дефіцитових білянсів що-другого смертника, що перестала вже творити якусь сензацію, перестала хвилювати ширший загал, за виїмком — очевидно — тих, які безпосередньо при кожному такому новому банкроцтві не лише тратять свої ощадности, але сходять просто на жебраків. Але ось знову один банк попав у такі „труднощі", які зелектризували буквально весь европейський, та передусім середньоевропейський фінансовий і промисловий світ та стали одночасно першорядною подією політичного дня.

Річ іде про віденський банк, про „Кредіт-Анштальт", якого значіння стане зрозумілим, коли додати, що це банк, який фінансував та контролював три четвертини цілого австрійського промислу. Вже сам характер такої інституції каже, що це наймогутніша фінансово-економічна твердиня держави, якої солідність і стійкість не може підлягти найменшим сумнівам. І справді, Кредіт-Анштальт був такою „мурованою" установою, про яку свідчили самі цифри його акційного та резервового капіталу навіть під кінець катастрофального 1930 року й навіть при катастрофальному курсі акцій у дні зладження білянсу: 125 плюс 40 мілінонів шилінґів, себто разом 165 міл. шил., що рівняється понад 23 мілінонів долярів маєтку. Але образ цілком змінюється, коли до повищих цифер додати, що втрати банку в 1930 році дійшли до суми 140 мілінонів шилінґів, на що в головній мірі склалися зобовязання, прийняті на себе при обєднанню з банкротуючим віденським банком „Боденкредітанштальт". Сталося це півтори року тому, а цього часу було досить, щоби тодішня сануюча установа сама розпучливо взивала помочі.

З уваги на ролю „Кредітанштальт-у" ця поміч мусіла прийти успішно і швидко, бо в противному разі грозила така катастрофа цілого господарського життя, якої ця карловата република ще не переживала та й якої мабуть не пережила би. Очевидно, що в обличчю тої ситуації у санації банку заанґажувалася передусім сама держава. Дирекція Кредітанштальт-у звернулася до уряду з докладним представленням стану загроженого існування банку і вже після трьох днів безперервних конференцій уряд був всилі оголосити офіціяльний комунікат про санацію банку. При знижці акційного капіталу на 25 відс., відреставровано в цілості названий вгорі маєток банку 165 міл. шил., а навіть збільшено його. Державний скарб причинився до цього безпосередньо сумою 100 міл., а державний Національний Банк і Банк Ротшільда дають по 30 мілінонів. Таким чином банк урятований без обмеження обсягу його операцій, обхоплюючих 75 відсотків національно-державної торгівлі і промислу.

Виходить, що кріза полагоджена і що вона була ніби лише одним прикрим епізодом австрійської економіки. На ділі так не є. Передусім аналіза причин захитання такої велитенської фінансової установи розкриває знову трагізм нинішнього господарського положення світа, яке фатально відбилося на стані всіх галузей промислу, опертого об той могутній банк. Комунікат дирекції банку вказує на ситуацію на світових біржах, на яких найпевніші й найсолідніші акції впали багато нижче своєї фактичної вартости. Тому слушно автори цього комунікату оправдуються, що серед таких відносин неможливо передбачити втрати банку навіть при найобережнішій політиці.

Одночасно цей факт має далекосягле і політичне внутрішньо-австрійське та закордонне значіння. А саме, безпосереднє заанґажування себе державної австрійської економіки у санації приватного банку, дарма, що пѣд натиском обставин, — створює небезпечний експеримент „етатизації" і дає політичні атути в руки соціялістів не лише Австрії, але й усіх европейських держав, що — мовляв — до націоналізації промислу пре само життя. Ясно, що санація поважної капіталістичної установи у капіталістичній державі зі шкодою капіталістичного устрою — це економічний парадокс, з якого мусять мерщій видобутися самі нові акціонери Кредітанштальт-у, а між ними й уряд. Виходить таке, що вправді всі австрійські партії запевнили канцлерові й міністрові фінансів підтримку для переведення крізь парлямент відповідного закону, проте відразу почнеться боротьба за сталий чи провізоричний його характер.

Але найважніший рефлекс цієї банкової афери на міжнародньому ґрунті. Яким характеристичним є перше речення у передовій статті „Нае Фрає Прессе", затитулованій „Відвернена фінансова катастрофа": „Добрий матеріял для Женеви!" Справді, трудно припускати, щоби цієї, такої цілком свіжої історії не використали німецькі й австрійські диплюмати для доказування женевським диктаторам „ад окульос", що австрійське народнє господарство не може самостійно існувати і мусить опертися об великий всенімецький господарський організм. Гостра критика австрійської господарської політики, розведена при нагоді історії „Кредітанштальт-у" у чеській пресі, є одною з проявів закордонно- політичних відгуків. Будь-що-будь, в продовж кількох літ захитувався один за другим великі австрійські банки: „Альґемайне Депозітенбанк", „Альґемайне Феркерсбанк", „Уніонбанк", „Боденкредітанштальт" і — останній — „Кредітанштальт". Це справді знаменитий матеріял для Женеви.

На господарські теми.

Торговля яйцями і кооперація.

Під такою назвою находимо в місячнику „Кооперативна Республика" дуже цікаву статтю, написану на основі матеріялів статистичного відділу РСУК, яку далі передруковуємо. У статті читаємо:

В торговельній діяльности наших кооператив торговля яйцями займає поважне місце. В 1929 р. низові кооперативи продали яєць на суму **7,995.360 зол.** і повітові союзи на суму 2,321.216 зол. Припускаємо, що вторгована повітовими союзами сума приходиться на яйця достарчані їм сільськими союзними кооперативами, тому за загальну суму торгів яйцями нашої кооперативної організації беремо лишень суму торгів низових кооператив, округло 8 мілінонів зол.

При цьому треба зазначити, що ця сума торгів яйцями в низових кооперативах відноситься до **1152** кооператив для закупу і збуту (господарсько-споживчих) і 36 кооператив молочарських, разом **1188** кооператив, коли всіх кооператив у цих двох ґрупах було в 1929 р. 2402. Значить відомости про торговлю яйцями маємо ледви за половину кооператив.

Друга половина кооператив не подала відомостей про торги яйцями. Це не значить, що ці кооперативи не торгували яйцями. Майже всі сільські кооперативи у більших чи менших розмірах провадять торговлю яйцями. В теперішніх економічних обставинах, — при загальному браку в селянина готового гроша, на задоволення своїх найконечніших хатніх потреб, яйця відограють ролю платничого засобу в торговлі на селах. За побрані в кооперативній крамниці дрібні кількости товарів селяни платять здебільша яйцями, а кооператива мусить їх приймати в обмін на товари, коли не хоче борґувати, а відтак мусить старатися про їх збут. Тому треба взяти на увагу й другу половину кооператив.

Одначе думаємо, що ця друга половина союзних кооператив провадила торговлю яйцями в значно менших розмірах, тому приймаємо для неї 1/4 суму торгів тих кооператив, про які маємо відомости, це зн. 2 мілінони зол. Здається, що ця сума не є перебільшена, скорше навпаки. Таким чином загальна сума торгів яйцями усіх низових союзних кооператив виносилаб щонайменше 10 мілінонів зол.

Що ця сума значить у торговельній діяльности наших низових кооператив, це стане ясним, коли порівняємо її з сумою всіх торгів кооператив. У 1929 р. 2142 господарсько-споживчих кооператив і 115 молочарських кооператив вторгували за товари і продукти разом 72,677.354 зол. Вирахована нами сума торгів яйцями 10 міл. зол. становить 10.3 проц. загальної суми торгів.

Цікаво тепер подивитись, в якому відношенні стоять торги яйцями до торгів маслом. Самостійні молочарні і молочарські відділи при госп.-споживчих кооперативах продали в 1929 р. масла й інш. молочних продуктів на суму 10,615.795 зол., що становить 10.5 проц. загальної суми торгів усіх господарсько-споживчих кооператив разом з молочарськими кооперативами. Отже, торги яйцями дорівнюють торгам маслом! У згрошевленні сільського господарства при помочи кооператив, куряче яйце займає те саме місце, що й коров'яче молоко.

Не зайвим уважаємо звернути тут увагу на цю обставину, що торги яйцями, маслом і пр. продуктами є торгами збутовими, в наслідок яких відбувається приплив гроша до села, тоді як торги товарами першої потреби і пр. є торгами постачальними, в наслідок яких відбувається відплив гроша з села. З точки погляду економічних інтересів села збутовий торг має, очевидно, важніше значіння.

У світлі наведених цифрових даних годівля курей і торговля яйцями виростає на поважну господарсько-торговельну проблему, нарівні з проблемою плекання молочної худоби і торговлі маслом і повинна стати в центрі уваги наших кооперативних і господарських осередків, в їх організаційно-торговельній і агрікультурній діяльности.

Важність яйчарської проблеми виступить перед нами ще яскравіше, коли ми придивимось, яке місце займають яйця в закордонній торговлі Польщі і які области польської держави достарчають цей продукт для вивозу.

По даним Головного Статистичного Уряду у Варшаві вивіз за кордон яєць в останніх трьох роках представляється в слідуючий спосіб:

Роки:	Кількість в квінт.:	Уторг. сума в тис. зол.:
1928	545.606	114.697
1929	534.926	142.504
1930	551.113	134.827

У цілому закордонному вивозі Польщі вивіз яєць у цих трьох роках становить пересічно 5.4 проц. (в 1930 р. — 5.5 проц), натомісць у вивозі споживчих продуктів пересічно 20.2 проц. (в 1930 р. — 18.2 проц.). У 1928 р. у вивозі споживчих продуктів яйця займали перше місце (24.3 проц.); в 1929 р. перше місце зайняло збіже (25.9 проц.), а яйця зійшли на друге місце (18.0 проц.); в 1930 р. перше місце так само належалось збіжу (19.9 проц.), друге місце зайняв цукор (18.6 проц.), а яйця зійшли на третє місце (18.2 проц.). Масло становило в 1930 р. 8.0 проц. вивозу споживчих продуктів.

Як бачимо, яйця займають в закордонній торговлі споживчими продуктами одно з чоло-

вих місць і за них вливає до Польщі досить показана сума чужої валюти; в трьох останніх роках пересічно 140 мільйонів на рік.

Головними ринками збуту яєць з Польщі є Німеччина і Англія — країни, в яких дуже поширена консумпція яєць. — В Німеччині припадає пересічно 120 яєць річно на одного мешканця, а в Англії — 110.

Хтом у Польщі постачає для німців і англійців цей споживчий продукт? Головним чином українське село.

У вивозі яєць з Польщі перше місце займають галицькі воєвідства (58.5 проц.), відтак ідуть центральні і східні воєвідства (20.7 проц.), краківське (16.2 проц.), а на сірому кінці стоять західні воєвідства (4.6 процент). На тернопільське і львівське воєвідства припадає більше ніж половина цілого вивозу яєць з Польщі! (Гл. Wl. Kwapiszewski, Wywóz jaj z Polski. Kwartalnik statystyczny, t. VIII. z. I. 1931.).

Українське село в Галичині продає яєць за кордон річно приблизно на суму 83 мільони зол. Скільки йде з українського села яєць на внутрішній ринок польської держави, про це не маємо ніяких даних. Але й сума 83 мільони варта того, щоби подбати, аби вона вливалась до села за посередництвом української кооперативної організації, а не через руки приватних ґандлярів, як це в дійсности має місце.

Пригадаймо, що наші низові кооперативи продали в 1929 р. яєць на суму 10 міл. зол. Кому вони ці яйця продали? Коли продані яйця повітовими союзами походять від кооператив (за суму 2.321 тис.), то значить решта проданих кооперативами яєць пішла за кордон і на внутрішній ринок через приватні руки.

Також не всі торги яйцями повітових союзів припадають на безпосередній закордонний вивіз, як про це інформує нас цікава статейка дир. І. Мартюка „Кооперативний збут яєць в 1931". (Гл. Коопер. Республика, за січень і лютий 1931).

Взагалі участь кооперативних орґанізацій цілої Польщі в закордонній торговлі є покищо невелика, спеціяльно яйцями. В 1928 р. кооперативні торговельні централі продали за кордон товарів на суму 35.300 тис. зол., що становило 1.4 проц. цілого закордонного вивозу Польщі, а в 1929 р. 57.757 тис. зол., що становило 2.1 проц. цілого вивозу. Серед проданих кооперативними централями товарів за кордон перше місце займають товари рільничі — 96.1 проц. в 1928 р. і 97.8 проц. в 1929 р., а серед рільничих товарів перше місце займає масло — 76.7 проц. в 1928 р. і 67.6 проц. в 1929 році. Яйця в 1928 р. становили 4.4 проц. цілої суми вивозу через кооперативні централі, а в 1929 р. ця процентова частка спала в чотири рази — до 1.1 проц. Яка частка в цих торгах приходиться на українські централі — не знати. (Порівн. J. Gątkiewicz, Obroty zagraniczne central handlowych spółdzielni w Polsce. Rolnictwo, marzec, 1931).

З цього виходить, що майже ціла закордонна торговля яйцями находиться у приватних руках. Навіть ті яйця, що їх збирають кооперативи, перепродують за кордон приватні купці. Кооперативним торговельним централям требаб попрацювати над тим, щоби це приватне посередництво усунути і цілий закордонний торг яйцями, як також іншими продуктами сільського господарства взяти в свої руки!

А. Ж.

З голосів української преси.

За активну участь у політичній роботі.

У 18. числі тижневика „Свобода", органу Укр. Нац. Дем. Обєднання, находимо статтю п. н. „Пригадка на часі", зі змістом якої варто познайомити і наших читачів. Навязуючи до постанови Народнього Зїзду УНДО з грудня 1928 р. про те, що „обовязком українських політичних чинників на всіх українських землях і на еміграції є — довести до внутрішнього порозуміння й узгіднення своїх змагань для здійснення основної мети української нації", автор статті пише:

„По двох роках значіння тої перестороги не лише не змаліло, але ще збільшилося. Її значіння збільшили нові, ще важчі, як були, умовини в краю, наше становище за кордоном і події минулих двох літ, а зокрема останні тривожні вістки з Рад. України. В кожному випадку наша справа вимагає від народу великої уваги і скупчення всіх своїх сил, щоби боронити свого права. Лише ясне зрозуміння того важкого становища, велика самопосвята і повна однодушність нашого народу дасть нам змогу гідно і з успіхом протиставитися тому страшному тягареві, який нас придушує.

„Ті, кому залежить на тому, щоби нас знищити, розуміють це дуже добре. Зі всіх усюдів бачимо найріжніші спроби й намагання нас розсварити, розбити і тим самим ослабити. А тому, що провід нашого народнього життя веде Українське Національно-Демократичне Обєднання, то головні удари падуть саме на нього.

„Ще в 1928-ому році Народній Зїзд сказав у своїх резолюціях:

„Український народ західньо-українських земель переживає найвищу точку наступу, який на політичній ділянці змагає до внутрішнього розкладу українського національного табору, до штучного викликування ворожнечі між селянськими і робітничими масами та інтеліґенцією, а вкінці до знищення орґанізації та морального авторитету Українського Національно-Демократичного Обєднання...

„І знов таки значіння тої резолюції тепер ще більше, як було в 1928-ому році. Ясно, що розбити в цей тяжкий момент Українське Національно-Демократичне Обєднання, це значить зменшити що найменше на половину відпорну силу українського народу в межах Польщі. І тим сумніше для нас, коли сьогодні можна повторити твердження Народнього Зїзду з 1928-го року:

„Ворожому наступові помагає безпартійність значної частини українського громадянства і *недоцінювання потреби активної участи широких мас у політичній роботі*".

„Тоді це шкодило нам, а тепер шкодить стократно. Наше громадянство ніколи не оцінювало належно політичної роботи, а наслідком того при кожній меншій чи більшій політичній події стає безрадне, збентежене, податливе на найгірші сплетні, розбите сумнівами. Вистарчить навести для зразку відгомін польсько-української розмови, щодо якої вже давно нема ніяких сумнівів, що вона собою уявляла, як повстала і як скінчилася. Немає тверезо політично думаючої людини, яка не сказала би: *того вимагала наша політика*. Але й досі цеї розмови уживають народні шкідники для сіяння в народі зневіри, розбрату.

„Наступ на Українське Національно-Демократичне Обєднання йде не лише з чужонаціонального боку. І в краю і за кордоном нападають на нашу провідну партію всі інші українські політичні партії і ґрупи. Рахуючи на недостатнє політичне вироблення українських народніх мас, вони намагаються підкопати їх довіря до своєї провідної партії, щоби її розбити для своїх партійних чи ґрупових цілей. Як це відбилось би на народній справі, їх не турбує. Важне — розбити Укр.-Нац.-Дем. Обєднання, а потім — якось то буде!

„Пригадуємо думки і резолюції Народнього Зїзду з 1928-го року в далеко трудніший час для нашого народу, як той, коли вони були висказані й винесені. Пригадуємо їх особливо членам Укр. Нац.-Дем. Обєднання і за тимже Народнім Зїздом взиваємо — всіх членів партії до активної участи в політичній роботі і до точного сповнювання членських обовязків. Бо в цьому запорука нашої сили й успішної оборони народнього права".

Повна рація! Ні слова додати, ні слова відняти від наведеного не можна. Крайня пора, щоби наші люди замість давати віру всяким фантастичним „інформаціям" та сплетням, що їх по-

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 16. ТРАВНЯ 1931.

М. МИХАНЬКО. 5)

Весняні ігри та пісні.

Льосування дівчат. — Вінки і шлюбні звязки. — Святоіванські свята.

(Докінчення)

Коло Брунсвіка істнує звичай льосування дівчат, подібний до льосування лук, лісів і т. д., як це було у давніх ґерманів за часів Тацита. Парубки сходяться в одно місце в селі, кожний кидає до капелюха льос (ножик, ґудзик і т. п.); один з парубків витягаючи жереб, питається другого, який не бачив річи: „До котрої дівчини має йти власник тої річи?". Коли скажуть імя дівчини, має парубок вечором відвідати цю дівчину і звичайно дівчина його приймає.

Цей звичай ліцитації дівчат, знаний також у Швайцарії, сягає давньої минувшини. У звязку з цими весняними забавами німецький дослідник народньої творчости Ганс Ремер пробув 1930 р. довший час на В. Україні і збирав матеріяли про весілля, гулянки та весняні хороводи.

Вже давно до Христа (VII. в.) Геродот описує „похвальний" звичай дівочого торгу в старинній Вавилоні. А Плютарх подає, що Олександер Вел. у вінку на голові з піснею, (як правдивий староста) получив у Вавилоні 300 пар (молодців і дівчат).

Подібний звичай дівочого торгу в Сирії і в Півн. Африці має опиратися на засаді, що дівчина перед шлюбом належить до цілої громади. Цей давній звичай розпоряджатися дівчиною даної громади полишив лише слід в ліцитації дівчат, себто в забаві та жарті. (Rademacher, Maisitten am Rein, Am Urquell 1893, IV. 227).

Ліцитації дівчат щороку у траків описав Помпоній Меля.

Звичай торгу дівчат у часі пущення був у стариннім Перу, у татарів і монголів.

На початку XIX. в. в околиці Антібес і Треліс (Італія) дівчата, віддячуючися за серенаду хлопців, посилають на Різдво на руки провідника („аба") гарно прибрані колачі, які ліцитують на другий день хлопці в присутності цілого села. Зібрані з ліцитації гроші йдуть на забави в наступнім році. Хто чий колач купив, того і дівчина. Отже колись весняні забави забігали аж до Різдва.

Також при багатті на Купала завязувалися від віків подружі звязки. Розпаливши (у мазурів) багаття, хлопці стають з одного боку, дівчата з другого і співають:

Święty Janie! Ożeń sie,
Ni mas zony, naraje Ci,
A którą by mu darować?
A Kasienieckę tsa mu dać,
A choćby nie chciaw, musi brać.
Bo mu nie damy psebierać...

Дівчата співають між іншими і такі пісні:

Kto stoi z towarami?
To Antek z pierścionkami.
Którym innym spsedaje,
A swojej Kasi darmo daje.

*

Któz jedzie? Któz jedzie?
Antek jedzie w gościńcach,
We śrebzystych pierścieniach;
On jedzie sciezką z czerwoną chusteczką...

У нас є подібна гаґілка „Зельман".

По роздачі вінків парубки танцюють довкола вогню, кожний зі своєю дівчиною, яку йому в співі призначено.

Давно в околиці Сєрадза на „собуткі" (Купала) парубка й дівчину вязано билиною („byl artemisia"), або перевеслом і парами ставлено в ряд. На даний знак старшого дружби (у мазурів старости нема, його функції на весіллі і нині відправляє „старси друзба") святочно прибраного, перескакували ці звязані пари через розпалений вогонь, причім співали обрядові пісні.

У піснях наводять імена з прізвищами (вульґарними) хлопців і дівчат. Рідко трапляється, щоби хлопець не згодився на призначену йому в співі дівчину, бо така відмова була би великим соромом для дівчини, звичайно присутньої на забаві. Співали нпр. і таку пісню:

Niźli sie chces ozenić,
Mam ci zonke naraić,
Święty Janie!
Jest ci tam u Zurka
Nadobna dziewecka,
Święty Janie!
Ma wianecek z borówecek,
Wstaje rano do krówecek,
Święty Janie!

Пісні, співані підчас „собутек" (Купала), мали викрити любовні тайни дівчат і суд над ними цілого села, відзначити прикмети дівчини, подати її хиби. Ці пісні були немов би цензором її вчинків і вказівками слави, яку кожна з них мала між мешканцями села. (K. Skrzyńska, Kobieta w pieśni ludowej, Варшава 1891. стр. 71.). (Це саме дослівно можна віднести до наших гаґілок. М.).

В обходах Купала брали участь наґі дівчата і так скакали з хлопцями через вогонь і до води. Але „упавших" дівчат, сплямлених на опінії, не допускали до обходу Купала.

Українські пісні та забави на Купала в с. Запіллі (на Поліссі) „купайлиці" зв. оспівують любов і сполуку сердець.

На Волині пісні на Купала мають натяки на шлюб. Нпр.:

„...У Оксани в комірці,
На біленькій постілці,
Там я буду ночувати,
Дівку собі намовляти:
Ходи Оксано зі мною,
Возьму я шлюб із тобою". І т. д.

(I. Kopernicki. Zbiór antropol. 1887. XI. 178.)

СКРІПИТИ ФРЕКВЕНЦІЮ нашої молоді в середніх школах є нашим обовязком. Тому влаштовуймо негайно безплатні підготові курси до гімназій, виділових шкіл та учительських семинарій! Засновуймо скрізь дешеві бурси — для бідних селянських дітей! —

ширюють вороги зорганізованих національних сил, бралися радше до праці над скріпленням національного життя, над моральним і матеріяльним піднесенням нашого населення. Від такої праці буде далеко більше користи ніж від небробства та збирання всяких пікантних і сензаційних поголосок чи „інформацій“, які мають за завдання виключно тільки розбивати чи ослаблювати наші сили.

Справи громадського самоврядування.

У томуж числі „Свободи“ бачимо на передовому місці статтю п. н. „Перед ухваленням самоуправних законопроектів“. Стаття написана у звязку зі сподіваною найближчою надзвичайною сесією польського парляменту, в часі якої мають бути ухвалені нові самоуправні закони. Поінформувавши про стан підготовчих праць до нового самоуправного законодавства в попередньому і теперішньому польському парляменті, далі про відносини в самоуправній ділянці в нашому краю і накінець про плян введення т. зв. збірних громад (волостей) на нашій території, автор статті пише:

„Українські народні маси мусять звернути увагу, що в найближчому часі рішатимуть у варшавському соймі важні для нас самоуправні справи. Вже за кілька днів виясниться, якими самоуправними законами ущасливить уряд наш нарід. Коли би показалося, що уряд направду хоче ввести збірні громади або в інший спосіб обмежити права самоуправи в користь державної влади, то український нарід у формі резолюцій і протестів мусить негайно висказати свою волю. Польська держава має міжнародні зобовязання відносно українського населення Східної Галичини й само собою розуміється, що самоуправні законопроєкти уряду не можуть стати з ними в суперечности.

„Українські посли сповнять свій обовязок. Треба, щоби їх в тому піддержали народні маси. Вони мусять може вже в найкоротшому часі виступити прилюдно в обороні прав самоуправи“.

Справа самоврядування має для нас незвичайно велику вагу і тому дуже добре робить „Свобода“, що саме тепер її серед українського населення актуалізує.

Серби, хорвати, словінці і болгари святкують також „іванійскі крєс“ (кресаний вогонь), а хлопці і дівчата без одіння або лише в сорочках скачуть через вогонь.

В Бретанії до недавна палили на селі вечором перед св. Іваном вогонь, хлопці та дівчата скакали через нього і співали любовні пісні.

В Альзатії та Льотарингії обходять обряд зв. "Les vossenettes", який має деякі схожости з викликуванням пар.

Купала обходять також на Литві і в Курляндії.

На Лотві пісні, співані в вечір перед св. Іваном, торкаються подружа, нпр. така:

„О Іванку, Божий сину! Лейго, Лейго!
Що ти везеш у возі? Лейго, Лейго!
Хлопцям, дівчатам
Стрій весільний, Лейго, Лейго.

(Ulanowska, Łotysze, Zbiór antropol. 1891. XV.)

Про вогні на св. Івана згадує в XII. в. Т. Бальзамон, діякон з Константинополя в коментарі до канонів труллянського собору.

На Придніпрянській Україні хлопці, пустившися водою вплав за покиданими (дівчатами) вінками, ловлять їх, а хто чий вінок зловить, того і дівчина.

В вечір під св. Івана мали відбуватися біля Вовгороду над берегами води („у води“ М.) обходи, яких сліди никнуть тут у половині XVI. в.; вони мали бути аналогічні, як твердить Еляіс, з поганськими обходами (в тійже порі) на честь Ярілла, рівнозначного з Пріяпом і вавилонським Тамусом, якого свято припадало з появою весни.

Статистика довела, що найбільше подруж є на весну, багато менше в осени, в інших порах досвім мало.

Отже ці забави-„торги“ вяжуть усі пісні та забави впродовж "весни і надають їм спільний зміст.

—o—

Великий почин.

Кліматична стація для української молоді у Підлютім.

„Українське Гігієнічне Товариство“ у Львові при живій співпраці „Учительської Громади“ та обидвох Батьківських Кружків при українських гімназіях у Львові організує цього року **кліматичну стацію на Соколі** у Підлютім, коло Перегінська для нашої шкільної молоді і мужеської і жіночої. Цей почин слід тільки повитати та висловитися про нього з найбільшим признанням. Відомо, який величезний вклад праці і гроша вносять у культурних народів як держави так і приватні люди чи інституції у виховання здорового покоління. І не диво, бож молоде покоління є будучністю народу, а ця будучність може бути весела і ясна тільки при фізично і духово здоровій та сильній молоді. У нас ця справа ще надто занедбана, бо окрім вакаційних осель та колишніх, сьогодні заборонених пластових таборів, не робилося для здоровля нашої молоді майже нічого. Отсе перший серіозний крок, яким належить щиро радіти, а ще щиріше і охотніше з нього користати і його підтримати.

На Соколі приміститься **сотня** нашої молоді. Кліматична стація призначена від 2. VII. до 30. VII. ц. р. для жіночої молоді, а від 31. VII. до 29. VIII. для мужеської молоді. Оплата невелика, бо тільки 60 зол., платних у двох ратах до 10. VI. — 30 зол., а на місці платна друга половина. Зголоситися треба до 10. VI. ц. р. Окремі та подрібні інструкції будуть ще в українських часописах оголошені. Тепер обовязком батьків скористати з цеї спасенної ініціятиви і вислати на кліматичну стацію свої діти. А їм саме найбільше цього треба, бо відомо, що наша молодь не відживляється так, як належить, та з причини недостачі гроша мешкає звичайно в дуже нездорових, переважно сутеринових мешканнях.

На кліматичній стації наші діти під лікарським і педагогічним продовом здобудуть здоровля та наберуть і того духового корму, який потрібний для дальшої важкої праці. Жалувати на таку ціль гроша, булоб дуже нерозумно, бо лікарі й ліки коштують значно більше, не кажучи про те, як часто молоді наші діти падуть жертвою передчасної смерти.

Зголошення і гроші посилати на адресу: д-р Василь Лев, Львів, вул. Генінга 24. І. пов.

На випадок, якщо зголошень буде більше, „Українське Гігієнічне Товариство“ може приступити ще до відкриття кліматичної стації і в **Коршеві** біля Коломиї. Розуміється, що користати з тих кліматичних стацій може не тільки львівська молодь, але взагалі вся, без огляду на те, до якої школи і де ходить.

—o—

З життя української еміґрації.

Вечір української пісні в Парижі.

Значіння нашої пісні величезне, бо рідна мова і рідна пісня були тою непереможною зброєю, що відбивала протягом цілих століть навали іноді культурно міцнішого ворога від нашої землі. Мало того; багацтво скарбів, безкрайня краса пісні поставили Україну на вищу ступінь серед усіх народів світа, бо ні одна країна, ні один нарід не може дорівнювати нам під оглядом краси і глибини наших народніх пісень.

Довгі часи скарби нашої музики були майже невідомі Заходові і часто українська пісня йшла на рахунок російської, що не має і не може мати з нею по своїй музикальній суті нічого спільного. Тріюмфальне завоювання Заходу Кошицем було великою надією, і то не тільки з музичного боку. Після Кошиця були спроби продовжувати його діло в Европі, але, на жаль, з деякого часу ці спроби припинилися; кажу, на жаль, бо ми навіть не уявляємо собі, який чудовий і великий матеріял для пропаганди дає нам до рук добре виведення нашої пісні.

Я мав саме нагоду перед кількома днями прослідкувати те могутнє враження, що його справляє на чужинецький загал навіть маленька частина безконечної ґами настроїв, що їх збуджують українські пісні. „Cercle d' études ukrainiens“, товариство основане серед французької суспільности, метою якого є всебічне вивчення України, улаштувало дня 27-го квітня для чергових своїх зборів у салі „Concorde“ відчит-концерт про українську пісню. Проф. Бойченко в короткім рефераті накреслив шлях, що його пройшла наша пісня з своїх початків аж до наших днів, представив її богату мельодійність, її окремішности та ролю і значіння в народньому житті, ілюструючі кожний етап, кожний рід пісні добірними прикладами. Перед слухачами проходили одна за другою: щедрівки, колядки, весільні та козацькі пісні аж до сучасних композицій Лисенка та Леонтовича.

До успіху цього рідкого концерту багато причинилося небуденне виконання точок програми квартетом, що складався аж з трьох диригентів: братів Чеховських, Миколайчука та п. Солонаря, а також сольо п-ни Яхненко, паризької оперової співачки та п-і Корецької з нюйорської опери. Зміст пісень перед виконанням передавав п. Бойченко, а більшість тих пісень, що їх виконала п-на Яхненко, були з французьким текстом.

Багато праці вложено в те, щоби зосередити та зєднати для концерту таких виконавців, але управа може бути задоволена — успіх був повний: кількасот присутніх були зєднані тим рідким піднесенням, що можна відчувати тільки на концертах великої мистецької якости. А коли накінець п. Бойченко підкреслив змагання українського народу до волі, а квартет виконав „До зброї“ — французи, такі здебільшого стримані, зробили артистам справжню овацію.

Вступне слово сказав голова серклю, професор Сорбони п. Ферран, був. міністр Франції в Персії. Він-же під кінець дякував артистам за дійсно незабутній концерт.

О. Л—ко.

Після смерти Д-ра Івана Куровця.

На мурах міста Львова появилися клепсидри, в яких повідомляють про смерть і похорони бл. п. д-ра Івана Куровця такі українські установи: Народня Лічниця, Українське Лікарське Товариство, Т-во „Просвіта“, Центральний Комітет УНДО, Український Католицький Союз, Дирекція і Надзірна Рада Вид. Спілки „Діло“, Краєвий Союз Кредитовий, Карпатія, Наукове Т-во ім. Шевченка й Українське Т-во Допомоги Інвалідам. Крім того появилися теж клепсидри від рідні Покійного.

На знак жалоби на всіх вичислених установах повівають чорні прапори.

•

Центральний Комітет Українського Національного Обєднання у Львові одержав від Головного Секретаріяту Української Соц.-Радикальної Партії таке письмо:

Головний Секретаріят Української Соціялістично-Радикальної Партії складає глибоке співчуття з приводу смерти д-ра Івана Куровця, визначного члена Центрального Комітету Українського Національно-Демократичного Обєднання, одного з тих чолових українських діячів, що своєю всебічною громадською діяльністю положили великі заслуги на полі відродження і розвою українського народу.

За Головний Секретаріят УСРП:

Михайло Матчак, за голову.

Д-р Матвій Стахів, секретар.

•

Замість вінка на могилу бл. п. д-ра Івана Куровця зложили на будову шпиталю Народньої Лічниці: Українське Лікарське Т-во 200 зол., п. аптикар Михайло Терлецький 100 зол., Українське Гігієнічне Т-во 50 зол. — Жертводавцям складає щиру подяку Управа Народньої Лічниці.

•

Справлення помилки. В підзаголовку вчорашнього некрольоґу („Діло“, ч. 106) подано помилково дату смерти пок. Івана Куровця 18. V. зам. 13. V.

—o—

Втеча українських селян через Збруч.

Нас повідомляють з над радянського кордону, що перед двома днями перейшла Збруч більша ґрупа українських селян (15 людей). Вони говорять, що там мало вибухнути повстання. Повинно було повстати 60 сіл, — але передчасно ДПУ арештувало орґанізатора і збірний виступ не вдався. Пробилася тільки згадана ґрупа. Другу ґрупу мали більшовики в лісі окружити і що з тією ґрупою сталося, не відомо. З ґрупи, яка перейшла Збруч, 2 чоловіки згинуло; один втопився у Збручі, а одного застрілили підчас переправи більшовики. Ходять чутки, що вчора мала переправитися інша ґрупа. Відомостей покищо не маємо. Наші селяни знад Збруча подають, що зараз після переправи згаданої ґрупи більшовики привезли автами в прикордонну полосу силу війська. Втікачі перебувають в околицях Копичинець.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Гасломанія.

(Кореспонденція з Волині.)

I.

Є це свого роду хороба людського збору, чи пак — „колективу“. Хороба заразлива, тяжка до лікування. Гасломанія особливо легко розвивається на сході, де мрійництво, буйна фантазія, літання в хмарах і... певна нехіть до тяжкої праці є характеристичними рисами тубземців.

Соціяльна гасломанія, зроджена на заході, лише тоді розцвіла махровим цвітом, коли впала на східньо-европейський ґрунт. Від голосних гасел Керенського до більшовицьких свят, вівдозв, плякатів, радіо-повідомлень аж до „пятилітки“, — все говорить про хоробу гасломанії.

Революційні хвилі розгойдали ці гасла дуже широко в усі сторони. І вони по інерції досі ще вібрують на наших північно-західніх землях. І чим далі на схід, де люди більше піддаються мрійництву та солодкій нехоті до впертої повсякденної праці й боротьби за життя, тим легше віддаються гасломанії.

До людей, що найбільш заражені цею хоробою, належать на наших землях так звані сельроби. Вже сама назва цеї партії говорить за своє гасломанське походження.

II.

До сельробівства „дослідники“ придивляються вже кілька років. Одні з них віщували про їх ось-ось завтрішній пишний розцвіт, захоплення всієї маси в свою райдужну орбіту, великий конструктивний рух і надзвичайні досягнення в ділянці практичного життя.

Зустрічали ми чимало досить солідних людей, що роботу сельробівства вважали майже за довершену. І навіть не припускали думки, що може воно уступити з життєвої арени й дозволити зайняти своє місце комусь іншому.

А сьогодні? Де це широкохвильне сельробівство? Де його досягнення? Примусова відсутність провідників? Та хіба для ідеї, життєвого гону, природи людини вибуття зі строю кількох осіб може бути рівнозначним завмиранню й оціпінінню?

Відійшли ті, що голосніше за інших кидали гасла, і від гасломанії лишилася пустка. Лише там, де ці гасла бодай кидають зпід поли, гасломанія виявляє ще деякі познаки життя. А власне — по селах, найбільше відлеглих від культурних, практично-дільних осередків.

Режім загнав гасломанів у сільські нори, де вони, змінивши тактику, не роблять уже шуму, а продовжують свою роботу скрито й тихо. Та не в тому річ. Йде мова про гасломанію в практично-культурному рухові.

III.

Ще недавно багато культурно-освітніх і господарських станиць було в руках сельробівців: кооперативи, Просвіти, драматичні гуртки й т. д. І все те, як квіти на приморозку, вяне і відмирає. Від книгарень „Нашої Культури“ тільки деінде залишилися шильди. Кооперативи в сельробівських селах у величезній більшості занепадають. „Просвіти“ працюють найгірше. Агрикультурної роботи зовсім нема. Взагалі познак поступу як духового, так і технічного не спостерігаємо.

Гасла, як пустоцвіт, облітають з життя в пустку небуття і культура та добробут населення все більше залишаються позаду.

Сельробівство з цього погляду було в весняні дні нашого національного відродження тими майськими хрущами, що, голосно гудучи по садках, обідають молоде листя, стримують ріст дерев і позбавляють населення овочів. Шкоди, яку вони спричинили українським масам своїм гасломанським гудінням і обіданням нашого національного цвіту та молодняка, годі обрахувати.

IV.

Цеї шкоди від сельробівства на наших землях не можна з фальшивого сорому скривати. Багато весен належало їм! Вони панували над усім. І власне тому, що унешкідливлююча робота велася мляво й без належного розуміння сезонового сельробівсько-гасломанського явища.

Правда, вина за це паде не лише на українське громадянство. Сельробівську гасломанію свідомо толерували деякі чинники, що надіялися її струєю знищити здоровий культурний і економічний національно-український рух.

„Унешкодливлюючи“ будуючий національний елемент, що підіймав культуру й йшов до творення необхідних духових і матеріяльних цінностей, ці чинники самі витворювали гасломанський максималізм, який відвертав увагу мас від продуктивної праці. Адже ж гасломани живуть не сьогоднишнім трудовим днем, а завтрішнім, що повинен їм принести чужими силами й ласкою щастя й добобут без сьогочасної праці.

Звідси нехіть до будуючої муравлиної праці й до всього того, що, завдяки цій праці, моглоб підняти добробут населення. О, сьогоднишнього добробуту вони найбільше боялися! На їхній мові всякі заходи до звернення уваги селянства в бік агрикультури й перебудови господарки по західних зразках було буржуазним підступом, що мав відвернути увагу працюючих від спасенної революції.

Звідси такі страшні прояви господарської кризи саме у тих місцевостях північно-західних земель, де ставилися перешкоди будуючій національно-культурній і господарській праці і де, завдяки цьому, так вільно й пишно розцвітала сельробівська гасломанія. Прикладом служать місцевости волинського і властивого Полісся.

V.

Під цей час північно-західні землі з їх кризою й завтрашнею сумною долею стоять під знаком запитання: чи й далі буде „з засади“ гальмуватися здоровий будуючий національно-освітній та економічний рух під голосне гудіння хрущів-сельробівських гасломанів, чи, навпаки, в імя економічної льоґіки й добробуту, буде можливість українським творчим чинникам виявити всі свої сили й ініціятиву в напрямі саморятунку від господарської руїни та здичавіння.

А від цього дещо залежить не тільки нам, українцям!

Врешті, досі ми ще не мали найменших познак якоїнебудь льоґічної і передбачливої ні культурницької, ні господарської політики.

Senex.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

„Хвиля“ про концерт Руснака.

Жидівська „Хвиля“ з 14. ц. м. приносить таку повну суперлятив оцінку недавнього концерту Ореста Руснака у Львові:

Концерт Руснака треба зачислити безперечно до найудатніших цього сезону. Ми пізнали не лиш співака, який має визначні голосові дані, оперті на знамениту вокальну культуру, але також артиста, що визначається великими духовими й відтворчими прикметами. Ми подивляли гнучкість його голосу у всіх позиціях (деякі середні тони ще дещо заво-альовані), ясність і легкість добування найвищих тонів та імпонуючу витривалість віддиху, світлу дикцію, пластичність динаміки, як також правдиву артистичну міру, з якою Руснак послуговується вище згаданими прикметами для осягнення глибшого внутрішнього враження та зовнішніх вокальних ефектів.

З виконаних арій німецьких, італійських, французьких і чеських з найвищим признанням треба висловитись про арії з опер „Вільгельм Тель“, „Аїда“ і „Манон“. В першій чарував нас блеск високих тонів, у другій ревність кантілени, яку рідко стрічається, а в останній ефектовність піяніссіма і mezza voce.

З правдивим висловом і щирим чуттям виконав О. Руснак низку пісень українських композиторів, як Лисенка, О. Ніжанковського, Людкевича, Барвінського й Лопатинського.

До осягнення великого успіху концерту серед численно зібраної публики у великій мірі причинився артистичний акомпаніямент д-ра Н. Нижанковського, який умів часто розвинути фортепянову партію до чинника, рівнорядного з голосовою партією.

В заступстві І. П.

Такі вже минаються.

Памяти о. Ізидора Глинського.

Дня 20. квітня 1931 р. помер в Буцневі, пов. Тернопіль, о. Ізидор Глинський, парох Буцнева і вислужений декан микулинецький, проживши 71 літ, один з найбільше освічених і культурних священиків старого покоління на селі, з яких при житті остав сьогодні ще тільки маленький гурток. Тому і слід пригадати молодшим тип покійного о. Із. Глинського, бо такий переходить на наших уже очах до безповоротної минувшини і то очевидно з великою для нас шкодою.

Повоєнні часи принесли з собою у нас, в Галичині, значні переміни. Наше сільське населення в останніх часах значно збідніло, а рівночасно зросли його вимоги чи — як кажеться — життєва стопа. Заробітків ніяких і сільська біднота не може сьогодні свобідно еміґрувати за кордони краю в пошукуванні за працею і хлібом, а місцеві міські середовища самі бідні, не можуть дати їй пристановища. Збідніла і наша інтеліґенція, котра і перед війною маєтків не мала і у великій мірі стала залежною від тих, що мають нині власть у своїх руках. Залежними від них стали передовсім державні урядовці і учителі і їхня роля у проводі нашого народу дуже змаліла, тим більше, що багато з них опинилося хліба ради на чужій землі.

Зменшилося сьогодні і значіння духовенства, що довгі літа до війни було майже одиноким керманичем наших народніх мас. Прийшли нові часи, нові люди і нові думки та зовсім нераз змінені відносини, серед яких приходиться нам працювати. Сучасне покоління нашого галицького духовенства матеріяльно підупало, а дійсна залежність його від державної, а передовсім від церковної влади більша, як колись. Ріжні соціялістичні і комуністичні струї, що нуртують по наших селах і місточках, також не причиняються до скріплення поваги духовенства. А мимо цього воно і нині робить у нас свою національну службу.

Ті тихі, народні працьовники заслуговують що найменше на нашу пошану, особливо ті старі дуби на молодому зрубі, що перетревали вітри і бурі та хоронять молодник своєю повагою і служать живим приміром праці для других. А тих живих дубів остало вже дуже мало. Один з найстарших о. Кипріян Ясеницький в Жовтанцях, пов. Жовква, о. Михайло Цегельський в Камінці Струмиловій, о. Северин Матковський в Босирах, пов. Копичинці, о. Михайло Світенький в Ладичині, пов. Тернопіль, з дещо молодших о. Андрій Пелеський в Лисятичах, пов. Стрий і ще дехто. До них належав і о. Ізидор Глинський, поруч о. Михайла Світенького з Ладичина і о. Северина Матковського з Босир один з найзамітніших священиків на Поділлі.

О. Ізидор Глинський родився в Чернелеві Руськім, пов. Тернопіль, дня 16. лютого 1860, де його батько був парохом і скоро помер. Вихованням його сина занявся його наслідник, відомий у нас пасічник і автор пасічничих підручників о. Михалевич, один з найстарших свідомих українців на Поділлі. Ґімназію скінчив в Тернополі в 1877 р., що зі всіх східно-галицьких ґімназій мала вже тоді українську марку і виховала багато знаних опісля діячів, як покійних: Івана Полюя, Володимира і Олександра Барвінських, Евгена Олесницького, о. Северина Бурачка, Евгена Левицького і живучих Івана і Антона Горбачевських, епископа Хомишина, Станислава Дністрянського та чимало інших заслужених у нашому відродженні людей. Близький його свояк пок. Ол. Барвінський, перший з українських освітніх організаторів Поділля, був тоді учителем в учительській семинарії в Тернополі і він, як і о. Михалевич, виховали його на свідомого українця і то в часах москвофільської мертвеччини 70-их років, котра панувала також і в мурах духовної семинарії у Львові, де виховувався о. Глинський від 1877 до 1881 р.

Висвятився в 1883 р. і став сотрудником в Ілавчу, пов. Теребовля у свого свояка пок. о. Івана Білинського. Скоро повдовів і з початком 1887 р. прийшов на сотрудника до Буцнева до пок. о. Захара Бохенського, священика старого типу, що дома говорив по польськи. Тут о. Глинський остав на стало — зразу як сотрудник, опісля як завідатель, вкінці від листопада 1888 як парох, а пізніше довший час як декан микулинецького деканату, проживши на місці повних 44 роки.

Вже пробуваючи в Чернилеві Руськім в домі своєї матері і о. Михалевича — оставив о. Глинський по собі трівкі сліди, допомагаючи книжками до освіти тодішнього молодого селянського хлопця, а пізнішого посла Антона Кунька. Очевидно у свому сталому осідку — в Буцневі взявся щиро до народньої праці. Його заходами отворено читальну Просвіти, кооперативу, молочарню, т-во Сокіл і збудовано перший на селі в Тернопільщині (після плянів уроженця цього села і вихованця покійного о. Глинського, теперішнього відомого архітекта Лушпинського у Львові) величавий читальняний дім, якого посвячення відбулося з великою парадою 30. січня 1910 р. Не жалував труду і праці також і в політичній ділянці, при кожних виборах аж до хвилі, коли тяжка недуга задухи прикувала його до хати і в останніх роках не дала можности ширшої праці.

Згадати ще треба, що о. Ізидор Глинський був членом основником теперішнього Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові і першої нашої політичної орґанізації на Поділлі товариства „Подільська Рада“ в Тернополі та тернопільського „Повітового Товариства Кредитового“ (сьогодні Укр. Коопер. Банк). Як чоловік високо культурний і освічений все цікавився книжкою і зібрав — як на наші відносини — велику і цінну бібліотеку, з котрої найцінніші книжки (нераз унікати) передав до бібліотеки Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, більшість до

бібліотеки філії Просвіти в Тернополі, а частину белетристики до бібліотеки дівочої гімназії Рідної Школи в Тернополі в тій цілн, щоби зі збіраних ним книжок могли користати і наші ширші кола. Вкінці старався покійний все про те, щоби зі села вийшли наші інтелігенти і його заходами та за його допомогою цілий ряд селянських хлопців в Буцнева скінчив середні і вищі школи.

Ціле своє життя був пок. о. Глинський тихим і скромним робітником, все і всюди відданим народній справі, а при тім надзвичайно ідейним і як такий належить до того покоління нашого духовенства, що — на жаль — минається, а яке нехай буде приміром для сучасних молодих священиків, що виросли в інших як воно відносинах.

Похорони пок. о. Ізидора Глинського відбулися в Буцневі дня 23. квітня 1931 р., при численній участи духовенства і відпоручників наших тернопільських товариств та при великому здвиві селян, що віддали останню прислугу своєму заслуженому громадянинові.

Д-р Степан Баран.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

АНГЛ. ПАРЛЯМЕНТ В УКРАЇНСЬКІЙ СПРАВІ.

ПАТ повідомляє з Льондону: На засіданні палати громад один із послів поставив внесення, щоби Ліга Націй іменувала спеціяльного резидента для України. Його завданням було би прийти з помічю Лізі Націй у виконуванні її обовязків, що торкаються трактатів, заключених між Польщею та союзними й заприязненими державами в справі прав нац. меншин.

Держ. підсекретар закордонних справ Дальтон відповів на цю заяву, що ні згаданий трактат, ні якісь інші умови, що торкаються тієї справи, не управнюють його іменувати таких резидентів, представників Ліги Націй.

СТУД. БАРТОШ ПРИЗНАВСЯ ДО ВБИВСТВА КАЗАНІВСЬКОГО.

Студент політехніки Бартош, арештований в звязку з убивством гімн. учня Казанівського у Львові при вул. Кор. Ядвиги признався до злочину. Зізнав, він, що застрілив Казанівського, бо хотів пімститися на ньому за безупинні провокації особистої натури.

ХУРТОВИНА З ГРАДОМ.

Бережанський та перемишлянський повіти навістила хуртовина з дощем і градом. У бережанськім повіті був хмаролім наслідком чого потік виступив із берегів і позамулював огороди в Курянах, Гутиську та Демні. Засіви на полях також знищені. Школу покищо годі устійнити. На поліц. постерунку в Курянах вода доходила до 56 цм. Дня 13. травня перейшла хуртовина понад Полюховом Малим, Плетеничами та Поритнею пов. Перемишляни. Яких 10 хв. падав град величини ліскового горіха та вкрив землю на 4—5 цм. високо. Град заподіяв великі шкоди в садах, огородах, полях і сіножатах. Над присілком Дуброва, пов. Бережани хуртовина з градом і дощем знищила засіви, а навіть деякі селянські будинки. Озимину почасти змила вода, почасти замулила. Шкоди є на яких 40 тис. зол.

ПІСЛЯ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА ФРАНЦІЇ.

Бріян хотів уступити.

Згідно з офіціяльними даними вислід II. голосування був такий: число голосуючих 893, білих або неважних карток 10. Абсолютна більшість 442. Одержали: Павло Думер 504, Мард 334, Пенлеве 13, Бріян 1, Кашен 11, соц. Браш 2, міністр війни Мажіно 2, Лебрен 1, мін. освіти Беро 1, бувш. прем. Стеґ 1.

Після закінчення Нац. Зібрання голова ради міністрів Ляваль зложив бажання президентові Думерові з нагоди виборів і висловив сподівання, що його вибір президентом Франції буде для внутрішніх і зовнішніх відносин Франції гарантією мира, порядку та щастя.

Думер подякував за бажання та сказав, що сподіється, що висловлює думки парляменту, коли каже, що Франція й далі хоче остати вірною політиці мира, яку то політику палати все одобрювали. Старатиметься поза і понад партіями вдержувати внутрішній і зовнішній мир, такий потрібний для Франції.

14. травня в год. 22-ій през. Думер конферував із б. президентом Думерґом.

Соц.-радик. часопис „Ль Репіблік" оголосила таку заяву Бріяна:

Голосування у Версалю безперечно має внутрішнє політичне значіння, одначе не торкається зовсім зовнішньої політики, яку нераз апробував парлямент. Я так розумію це голосування і так довго кермуватиму закордонними справами, доки палата або сенат не висловлять мені заяви недовіря. Зрештою хочу завтра їхати у Женеву.

На засіданні ради міністрів Бріян хотів зголосити свою димісію. Прем. Ляваль, піддержуваний всіми членами кабінету, просив, щоби Бріян згодився їхати в Женеву боронити справ Франції в Лізі. Вкінці Бріян згодився і поїде в Женеву з Понсетом. В інтервю сказав Бріян, що згодився відкликати свою димісію, бо товариші пригадали йому його обовязки як голови Комітету студій Европи.

ЗАВОРУШЕННЯ В ЕСПАНІЇ.

13. травня в півд. Еспанії були поважні заворушення. У Валенсії юрба напала на 15 манастирів; кілька підпалила. Поліція стріляла та ранила 3 людей й арештувала багатьох. В год. 6 рано проголосили в місті стан облоги. Манастирі заняло військо. В Кордові прийшло до перестрілки між поліцією та юрбою, що підпалювала манастир. Були три вбиті, 5 тяжко ранених. Вогн. сторожа вгасила вогонь, тоді підпалячі кинулися на зброївню. Прийшло до стрілянини. Були ранені. У Севілї поліція стріляла до юрби, що хотіла вдертися до манастиря. Був один ранений. До Кордови вислали військо й бригаду пекарів, бо сподіються страйку.

—o—

СПОРТ

МИСТЕЦТВА А-КЛЯСИ.

Україна—Сокіл II. 0:1 (0:0).

Перша програна України в цьогорічних змаганнях за мистецтво, і то з противником, який щойно від минувшої неділі, після перемоги над перемиською Польонією, став відомим ширшому загалові. Україна, яка в першій половині гри мала значну перевагу, не зуміла її використати. Зате Сокіл II., стрілявши в 6. мін. другої половини одинокого голя, задержав вислід до кінця, не зважаючи на всі зусилля нападу України, якому ніяк не везло. В Україні оборона і поміч назагал добрі, за виїмком одного промаху Грещука, який коштував Україну голя. Зате напад не міг ніяк розіґратися — передовсім Петрів за довго придержував мяча і часто губив його. Дружина Сокола у всіх лініях вирівнана і дуже амбітна. Суддював п. Бітмар. Видців понад 1000.

Львів. Ревера—Гасмонея 2:1 (1:0).
Львів. Погонь I.Б.—Чорні I.Б. 2:1 (1:1).
Ряшів. Ресовія—Поґонь (Стрий) 4:2 (3:1).
Перемишль. Польонія—Світезь 8:0 (6:0).

ЛІҐОВІ ЗМАГАННЯ.

Львів. Чорні—Варта 3:0 (2:0).
Варшава. Варшавянка—Рух 2:0 (2:0).
Лодзь. ЛКС—Поґонь 3:1 (2:0).
Краків. Леґія—Ґарбарня 1:0 (0:0).

Сокіл-Батько—Сокіл IV. 3:1 (2:0).

Змагання ці (неділя 10. ц. м.) вирішив заслужено у свою користь Сокіл-Батько. Ворота добули брати Терлецькі і Гомулець.

Сокіл IV.—Гасмонея III. 4:1 (1:1).

Змагання ці, що відбулися в середу 13. ц. м., виграв Сокіл, хоч виступив ослаблений відходом Терлецького II. Напад Сокола запропастив багато догідних позицій. Ворота для Сокола добув Чорний 2, Віршук та Венґер по 1, одинокі свої ворота добула Гасмонея з карного.

Сокіл IV.—Луг (Львів).

Перші змагання дружини Лугу з Соколом IV. відбудуться в неділю 17. ц. м. на площі Гасмонеї в год. 9. рано. Луг виступить у повному складі, а Сокіл у зреорганізованому, передбаченому на цей сезон.

Україна—Гасмонея.

Змагання за мистецтво А-кляси між повищими дружинами відбудуться в неділю 17. травня в год. 5. попол. на грищі Цитаделі. Попередять змагання дружин резервових за мистецтво Б-кляси. — Змагання цих двох старих суперників не потребують реклями, тому слід рахуватися не тільки з цікавою грою, але і з рекордовою кількістю видців.

—o—

НОВИНКИ

— Адміністрація „Діла" повідомляє, що її бюра від дня 15-го травня ц. р. будуть відчинені від год. 9-ої рано до год. 6-тої вечором.

— Похорони пок. д-ра Івана Курівця. Всім друзям, знайомим і прихильникам пок. заслуженого громадянина пригадуємо, що похорони відбудуться в пятницю дня 15. ц. м. в год. 3. пополудні з помешкання при вул. Вірменській ч. 3. на Личаківське кладовище.

— Виїзд українських послів до Женеви. У вівторок вечором виїхала до Женеви посолка Мілена Рудницька. Сьогодні виїзджає тудиж посол д-р Ярослав Олесницький. Обоє їдуть туди в характері представників Української Парляментарної Репрезентації в інформаційних цілях.

— Відносини в львівських шпиталях. Дня 13. ц. м. до львівської положничої клініки зголосилась Анна П. і просила приняти її на час породів до тієї клініки. Черев брак місця клініка не приняла її. Тоді ця жінка пішла на Ґубернаторські Вали і на лавці привела на світ дитину. Щойно тоді ратункове поготівля завезло матір з дитиною до клініки і клініка приняла їх.

— „Маніфестації" польських академиків. Польська львів. акад. молодь протестувала проти плянованої підвишки університетських оплат. Після віча йшли гол. вулицями з транспарентами, на яких були м. ін. написи: „Геть із піддержкою жидів по університетах!", „Університети лише для поляків!". Попри оклики проти санації чути було теж оклики проти жидів.

— Моторовий поїзд Львів-Винники. Дня 13. ц. м. на личаківській стації відбулось посвячення і пущення в пробну їзду моторового поїзду, що курсуватиме між Винниками і Львовом. На посвяченні були присутні представники міністерства комунікації та львівських і винницьких властей. Після посвячення і промов поїзд рушив у дорогу і за 10 хвилин був у Винниках, де на нього чекали маси народу. Від 15. ц. м. між Винниками і Львовом курсуватиме щодня 10 моторових поїздів від год. 5. рано до 23. год. вечором.

— Вибух у ваґоні. В Озерянах на стації в залізничім ваґоні були порожні залізні бочки від спірту, що мали відійти до управи дібр кн. Павла Сапіги в Більчу Зол. Хтось відкрутив шпунт та засвітив сірник. Вибух розірвав бочку. Слідство виявило, що це сторож тартаку в Озерянах Ґрахович хотів узяти собі трохи спірту. Він не признається до вини, хоч має попарену праву руку. Проти Ґраховича зробили карне донесення до прокуратури в Чорткові.

— Безробіття в Польщі. Державний уряд посередництва праці подав до відома, що в Польщі тепер є 346.000 безробітних. Мин. місяця було тих безробітних 9 тисяч більше. Державні допомоги дістає 197.327 безробітних. В самій Лодзі є 12.821 безробітних, у Варшаві 10.610, в Кракові 8.000, у Львові 5.300, у Дрогобичі 7.213.

— Живцем присипаний землею. У Варшаві при вул. Славінській викопали свіжу керницю, до якої вліз сторож дому 60-літній Іван Матушевський. У хвилині, коли Матушевський був у глибині керниці, нагло упала одна стіна і засипала керницю, а в ній нещасного сторожа.

— Самовбивство старушки. В Кивачеві на Волині 70-літня старушка Явдоха Варелюк скочила до керниці і втопилася.

— Четверо дітей в полумях. В селі Головцях коло Новгородка в домі Івана Ґрабовського вибухнула пожежа. Тому, що вогонь вибухнув у ночі, полумя охопило 4 дітей, що спали в хаті і всі ці діти згоріли живцем.

— Кривоприсяга священика. Перед судом у Катовицях відбувається розправа проти священика Войцеха Кокота, якому доказали кривоприсягу. Цей священик присягав двічі, що підписав вексель на 2.000 золотих, а банк доказав, що це не був вексель тільки рахунок придатний до дисконту.

— Траґічна смерть комуніста. У Вильні поліція арештувала студента Самуеля Піроцького за комуністичну аґітацію і везла його до вязниці. Піроцький, їдучи під ескортою поїздом, вискочив через вікно, маючи надію втекти, але впав так нещасливо, що згинув на місці.

— Матір отруїла дитину. Варшавський апеляційний суд затвердив присуд окружного суду, який засудив Юліянну Войду на 12 літ вязниці, за те, що вона отруїла свою 5-літню дитину, щоби загарбати для себе її спадок і вийти вдруге заміж.

— Жив з кулею в серці. Анґлійський вояк Олівер Валь підчас світової війни був ранений в серце і всі були певні, що він упав трупом. За хвилину він ожив. Рентґен ствердив, що куля спинилася в його серці і лікарі були певні, що він мусить умерти. Але дивним дивом, ранене серце зрослося так, що цей вояк жив 13 літ з кулею в серці і аж на днях він помер наглою смертю.

— Смерть короля скрипаків. На днях помер Евген Ісай, бельгійський скрипак світової слави. Він родився в Літтіху, студіював у Брукселі, був професором консерваторії і диригентом. Велику славу і велике багацтво здобув він концертами у столицях Европи. Перед війною належав до дуже багатих людей, війна зруйнувала його маєток і він знову заробляв учителюванням у консерваторії. Він помер у 73-ім році життя.

— Новий випадок летарґу. В Нойкельні лежав у лічниці 35-літній Вальтер Генчель, хорий на запалення леґенів. Одного дня він „помер" і 2 лікарі ствердили смерть. Небіщика винесли до шпитальної трупарні і повідомили родичів покійного, щоб собі забрали трупа. Родичі прийшли, почали ревне плакати, але за хвилину побачили, що небіщик рушив руками й відкрив очі. Родичі зі страху повтікали. Вбігли лікарі, забрали живого небіщика до лічниці і за пару години він говорив з родичами.

— **Спростування помилки.** В числі 105 „Діла", а саме в статті **„Учительським кругам під увагу!"**, в уст. 2. надруковано: „що далеко-далеко шукати би **завдання**". — має бути: „що далеко-далеко шукати би **заведення**", що виказувало би так численні і поважні ряди культурних діячів". (Розумій, як у львівській українській гімназії).

З кіна.

АПОЛЬО: „Він і вона", чеська фільма з В. Бурійном і А. Ондрою в головних ролях.

Недавно подивляли ми в кінотеатрі „Паляс" чеську фільму „Полевий маршал", що мала незвичайний успіх завдяки добрій композиції, а ще більше завдяки незрівнаній акторській грі найбільшого сучасного чеського коміка В. Буріяна. Своєчасно писали ми про вальори тієї фільми і тому не потребуємо їх пригадувати. Вчора мали ми нагоду оглядати в кінотеатрі „Апольо" другу фільму того самого пражського фільмового виробництва („Електа") теж з В. Буріяном, а крім того з Анні Ондрою в головних ролях. Ця весела фільма цілком неподібна до шабльонових уже нині американських комедій ні композицією ні викінченням. Під одним і другим оглядом стоїть далеко вище. Елемент гумору сплетений там майстерно з сатирою, яка ніде не переходить міри. Цілість робить якнайкраще враження. Гра Буріяна стоїть на вершинах акторського мистецтва. Дуже добре достроюється до нього під мистецьким оглядом симпатична Анні Ондра. Хто хоче провести весело і безжурно бодай годину, тому радимо познайомитись з цією фільмою.

К. Н.

Дописи.

ВЕРТЕЛКА, ПОВ. ЗБОРІВ. **(За що вже арештують?).** До села Вертелки, зборівського повіту, приїхав за попереднім дозволом повітового старости в Зборові дня 3. травня ц. р. аматорський гурток при читальні „Просвіта" з Обарімець, тернопільського повіту, щоби відіграти у Вертелці аматорські вистави. Одначе один з аматорів, а саме Ілько Шевчук, пішов з Обарімець до Вертелки ще передполуднем, так, що маючи досить вільного часу, пішов до церкви на богослуження. Ілько Шевчук мав причеплену до блюзки жовто-синю кокардку. Перед входом до церкви постерунковий державної поліції з постерунку з Мільна, побачивши цю кокардку на грудях Шевчука, почав під церквою здирати кокардку з грудей Шевчука та викликав таке збіговисько, що в часі богослуження люди почали виходити з церкви, бо не знали, що під церквою діється. Під вечір приїхала решта членів аматорського гуртка та всі пішли до будинку місцевої школи і стали приготовлятись до вистави. Коли посходились люди та почалась вистава, на салі зявився той самий постерунковий. В половині вистави повстало на салі замішання, бо отсе постерунковий заарештував Ілька Шевчука, який саме виступав на сцені, так, що Шевчук не мав змоги докінчити своєї ролі. Постерунковий закував Шевчука в кайданки та повів до місцевої громадської канцелярії. Зараз по заарештуванню Шевчука пішли до громадської канцелярії начальник громади Василь Сиротюк та ще один радний, які заявили, що вони ручать за Шевчука та просили постерункового, щоби невинного хлопця пустив на волю. Але постерунковий відповів їм: „В іменю права розейсьцьсеч", а радного вхопив таки за груди та викинув за двері. Відтак забрав скованого Шевчука та попровадив на постерунок до Мільна. В Мільні на постерунку скованого Шевчука постерунковий припняв до постелі, а сам положився спати. Шевчук, скований та припнятий до постелі, перестояв цілу ніч, а рано командант постерунку, без ніякого переслухання та без списання протоколу з арештованим якогонебудь протоколу, пустив Шевчука до дому. Подаємо цей факт до відома нашої соймової репрезентації з тим, що ближчі інформації щодо назвища, службового числа постерунковогоо і т. п. можна довідатись від самого арештованого та від місцевих громадян.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 14. травня 1931 р.: масло експортове і десерове пріма 4·50 зол. за кільо; молоко 32—34 сот.; літра сметани 1·50—1·60 зол.; копа яєць 4·50 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 15. травня, година 7·30 веч. „Вікторія і її гузар".

Субота, 16. травня, година 7·30 веч. „Весілля в Голівуді".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Пятниця, 15. травня, година 7·30 веч. Виступ російського театру Станиславського.

Субота, 16. травня. година 7·30 веч. Виступ російського театру Станиславського.

Малий Міський Театр:

Пятниця, 15. травня, година 7·30 веч. „Любов" Жеральдія. Виступ трупи Адвентовича.

Субота, 16. травня, година 7·30 веч. „Любов" Жеральдія. Виступ трупи Адвентовича.

Цирк Станевських на площі Бема

дає щодня представлення в год. 8·20 веч., а у вівтірки, середи та неділі також пополудневі представлення в годині 4-ій.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Він і його сестра" (Власта Буріян, Анні Ондра).

КАСІНО: Звукова мадярська фільма „Грай, цигане!"

КОЛЬОСЕЙ: Звукова фільма „Відкіля вороття немає".

[illegible]: Звукова фільма „Король прошаків".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Мароко".

ОАЗА: Звукові фільми: „На фронті вічого нового". „З Бирдом до Південного бігуна".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Хаджі Мурат", на основі Л. Толстого (Ів. Мозжухин, Ліль Даговер, Беті Аман).

ПАН: Звукова фільма „Роман над Ріо Гранде".

ПАСАЖ: „Нездовима ватага" (на осн. Едг. Уолеса) й додатки.

ПРОМІНЬ: „Князь Орлов".

ФАТАМОРГАНА: „Гріх Інги" (на осн. Стефана Цвайга).

ХИМЕРА: „Арена жаху" німа едиція та звуковий додаток Парамавнту „Кокосові горіхи".

СТИЛЕВЕ: „Манолеску" і виступ Брониcлава Броновського.

УПХА: „Пат і Паташон серед людоїдів", „Хто вбивник?"

Програма радіо.

Пятниця 15. травня 1931 р.

Варшава (1411,8) 17·45 Легка музика. **Вильно** (368,1) 12·05 Популярний концерт. **Берлін** (419) 18·30 Данна музика. **Стокгольм** (435,4) 17·00 Катеринка. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Гельсінгфорс** (453,2) 17·25 Рапсодія на віолинчелі. **Прага** (486,2) 16·30 Концерт. **Відень** (516,4) 15·20 Концерт. **Рига** (524,5) 15·30 Концерт. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт.

Субота 16. травня 1931.

Варшава (1411,8) 17·30 Концерт для молоді. **Вильно** (368,1) 12·05 Популярний концерт. **Льондон** (356,3) 16·30 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 16·30 Концерт. **Стокгольм** (435,4) 18·45 Народні пісні. **Рим** (441,2) 19·45 Радіоквінтет. **Прага** (486,2) 20·00 Кабарет. **Брукселя** (508,5) 21·00 Концерт. **Відень** (516,4) 12·00 Капеля Гайгера. **Букарешт** (550,5) 12·05 Радіоквартет. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця 15. травня 1931.

11·58 Сигнал часу, 12·10, 14·50, 19·25 Грамофонові плити, 14·15, Госп. комунікат, 15·15 Спортова скринька, 15·30 Відчит для матуристів, 15·50 Фр. лекція, 16·15 Авд. для хорих, 17·00 Госп. огляд, 17·15 Відчит із Кракова, 17·45 Легка музика, 18·45 Всячина, 19·30 Лісницькі вістки, 19·40 Прес. радіоденник, 20·00 Муз. балачка, 20·15 Концерт.

Субота 16 травня 1931.

11·58 Сигнал часу, 12·10 Шкільна авдиція, 12·45, 14·50, 19·55 Грамофон, 14·15 Госп. комунікат, 14·35 Відчит для матуристів, 15·00 „Серед книжок" (найн. вид.), 15·15 Почт. скринька для дітей, 15·50 Відчит із Вильна, 16·10 Муз.-літ. авдиція, 16·40 Відчит із Познаня, 17·00 Авд. з Кракова, 18·00 Богослуження з Вильна. 19·00 Всячина, 19·20 Акад. чвертьгодина, 19·40 Прес. рад. денник, 20·00 Фейлетон, 20·15 Літ. авдиція, 20·30 Трансм. з Варшави, 22·00 „На овиді", 22·15 Шопенівський концерт, 23·00 „Забуті шлягери" (з фортепяном)

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

20-літній Зїзд Товаришів, *що зложили іспит зрілости в українській гімназії в Перемишлі 1911 р. відбудеться дня 25. травня ц. р. у Перемишлі. Зголошення слати на адресу: Олександер Костик, Львів Ринок 10. „Діло".* — **Д-р Дашкевич Роман, Костик Олександер.**

Ювилейний концерт „Тернопільського Бояна". „Тернопільський Боян" відсвяткує 30-літні роковини своєї діяльности ювилейним концертом дня 24. травня ц. р. вечором. В полудне того дня відправиться панахида за всіх померших членів Товариства. — Окремі повідомлення подадуть програму концерту. Участь б. активних членів Товариства дуже бажана. — **Виділ.**

20-літній зїзд товаришів, що зложили іспит зрілости в українській гімназії в Тернополі 1911 року мав би відбутися дня 29. червня 1931 року в Тернополі. Зголошення і заяви слати: Д-р Володимир Лисий, Тернопіль. — Д-р Лисий; о. Пасіка.

2030 2—3

Звичайні Загальні Збори

кооперативи „ДОЛЯ"

відбудуться дня 5. червня 1931 р. у салі „Української Бесіди", вул. Рутовського 22.

з таким порядком нарад:

1. В год. 9 Богослуження в Преображенській церкві. 2. В год. 10. Загальні Збори. а) Відкриття Зборів. б) Звіт з діяльности кооперативи. в) Звіт касовий. г) Звіт Контрольної Комісії. 3. Абсолюторія уступаючій Надзірній Раді. 4. Вибір Надзірної Ради. 5. Внески і запити.

Львів, дня 12. травня 1931.

За Надзірну Раду кооп. „ДОЛЯ"

2034 О. Лончинова, О. Яросевичева

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10